

Projekt

z dnia 17 stycznia 2020 r.
Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA RYBNIKA**

z dnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rybnika na lata 2020-2022

Na podstawie - art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506 ze zm.); art. 176 pkt 1 w zw. z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2019, poz. 1111, ze zm.)

na wniosek Prezydenta Miasta, po zaopiniowaniu przez Komisję Zdrowia i Pomocy Społecznej

**Rada Miasta Rybnika
uchwała:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Rybnika na lata 2020-2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miasta Rybnika
z dnia 2020 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 dla Miasta Rybnika

Spis treści

I. Wstęp.....	3
II. Podstawa prawna.....	3
III. Adresaci Programu.....	3
IV. Realizatorzy i partnerzy programu.....	4
V. Diagnoza.....	4
1. Charakterystyka demograficzna.....	4
2. Charakterystyka osób korzystających z Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku.....	5
3. Charakterystyka funkcjonowania podmiotów działających na rzecz rodziny.....	6
3.1 Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.....	6
3.2 Stowarzyszenie „17 –tka”.....	7
3.3 Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy i Wspierania dzieci i Młodzieży „Uskrzydleni”.....	7
3.4 Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku.....	7
3.5 Projekt Rybnicka Akademia Rodziny.....	7
VI. Cele programu.....	8
VII. Zadania.....	8
VIII. Finansowanie programu.....	10
IX. Monitoring programu.....	10
X. Podsumowanie.....	10

I. Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 dla Miasta Rybnika został opracowany w oparciu o art.176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2019, poz.111, ze zm.). Program został przygotowany w oparciu o konsultacje z podmiotami realizującymi w mieście zadania na rzecz rodziny: Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Rybniku, Stowarzyszeniem "17-tka", Stowarzyszeniem Na Rzecz Pomocy i Wspierania dzieci i Młodzieży „Uskrzydleni”, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Rybniku, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku, Domem Dziecka w Rybniku, Urzędem Miasta – Wydziałem Polityki Społecznej.

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, która powinna zaspokoić potrzeby każdego z jej członków. Stanowi ona dla dziecka najlepsze środowisko życia, rozwoju i wychowania. Wywiera ona znaczący wpływ na jego rozwój dlatego należy ją wzmacniać by prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Mając na uwadze fundamentalną rolę rodziny, zarówno w wymiarze społecznym, jak i indywidualnym, niezbędne jest organizowanie działań profilaktycznych, które będą zapobiegać występowaniu negatywnych zjawisk, a także korekcyjnych w sytuacji, gdy zaszły już nieprawidłowości.

Wspieranie rodziny polegać ma głównie na prowadzeniu pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Praca z rodziną odbywa się w formie pracy socjalnej, asysty rodzinnej, poradnictwa specjalistycznego, grup wsparcia, a także zajęciach w placówkach wsparcia dziennego.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 ma na celu skoordynowanie wielu działań, zmierzających do stworzenia w Rybniku spójnego systemu wsparcia rodzin wychowujących dzieci i borykających się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

II. Podstawa Prawna

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych,
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem.”

Program wpisuje się w następujące dokumenty strategiczne:

- „Polityka Społeczna Miasta Rybnik 2023+”,
- „Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020.”

III. Adresaci programu

Adresatami Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 dla Miasta Rybnika są:

- Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- Dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- Rodziny niepełne,

- Rodziny zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- Rodziny dotknięte przemocą , uzależnieniami.

IV. Realizatorzy i partnerzy programu

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku,
- Stowarzyszenie "17-tka",
- Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy i Wspierania dzieci i Młodzieży „Uskrzydleni”,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rybniku,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku,
- Urząd Miasta Rybnika, szczególnie Wydział Polityki Społecznej,
- Inne instytucje prowadzące działania na rzecz rodziny.

V. Diagnoza

1. Charakterystyka demograficzna

Rybnik jest miastem na prawach powiatu, położonym w południowej Polsce w województwie śląskim, zajmującym powierzchnię 148,36 km². Składa się z 27 dzielnic o zróżnicowanych powierzchniach i liczbie mieszkańców.

Dane statystyczne Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta w Rybniku wskazują, że liczba mieszkańców Miasta Rybnika sukcesywnie w roku na rok spada. Dane obrazuje tabela 1.

Tabela 1. Liczba mieszkańców miasta Rybnika w podziale na lata

Rok	Liczba mieszkańców	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn
2016	132 133	68 324	63 809
2017	131 139	67 312	63 827
2018	129 826	67 207	62 619

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta w Rybniku

Pozyskane dane z Urzędu Stanu Cywilnego wskazują, że podobna sytuacja dotyczy również liczby urodzeń w Rybniku. W porównaniu z rokiem 2016 liczba urodzeń w roku 2018 spadła o 123 dzieci. Natomiast nieznacznie wzrosła ilość zawieranych małżeństw i spadła ilość rozwodów. Dane obrazuje tabela 2.

Tabela 2. Liczba urodzeń w mieście Rybniku w podziale na lata

Rok	Liczba urodzeń	Liczba aktów małżeństw	Liczba rozwodów
2016	1 365	764	Brak danych
2017	1 362	780	309
2018	1 242	796	292

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego w Rybniku

2. Charakterystyka osób korzystających z Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku

Charakterystyka osób korzystających z pomocy Ośrodka, na potrzeby Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 dla Miasta Rybnika została zrobiona na podstawie rocznych sprawozdań z działalności Ośrodka za lata 2016-2018. Wyodrębniono dane, które ukazują w jaki sposób kształtuje się sytuacja rodzin wymagających wsparcia ze strony Ośrodka i z jakich form wsparcia korzystają.

Z danych własnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku wynika, że liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej uległa zmniejszeniu. W roku 2016 z pomocy finansowej korzystało 3 779 rodzin, a w roku 2018 - 3 296. Obserwuje się spadek liczby rodzin korzystających z pomocy finansowej w przeciągu trzech lat o 483 rodziny, co stanowi 12,8% korzystających rodzin. Przy jednoczesnym spadku ilości rodzin korzystających ze wsparcia finansowego następuje wzrost ilości rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny. Zauważa się także wzrost postanowień sądu zobowiązujących rodzinę do pracy z asystentem rodziny. Dane obrazuje tabela 3.

Tabela 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny	Z korzystających ze wsparcia asystenta rodziny zgodnie z postanowieniem sądu
2016	3 779	151	46
2017	3 591	146	35
2018	3 296	175	54

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku

Działaniem realizowanym przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku, które skierowane jest nie tylko do rodzin, ale także do osób samotnych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, spełniających kryteria określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej i których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej jest pomoc żywnościowa realizowana w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020. Dane wskazują, że także spada ilość wydanych kart. Natomiast wzrasta ilość wydanych Kart Dużej Rodziny, która jest wydawana rodzinom, które mają lub miały na wychowaniu przyjemniej trójkę dzieci. Dane obrazuje tabela 4.

Tabela 4. Liczba rodzin którym wydano Kartę POPŻ oraz Kartę Dużej Rodziny

Rok	Liczba wydanych kart z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020	Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny
2016	4 556	1 297
2017	4 556	1 398
2018	4 017	1 333

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku

Dane Działu Świadczeń Rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku wskazują, że w roku na rok wzrasta ilość wydanych decyzji na zasiłek rodzinny, natomiast zmniejsza się ilość decyzji na świadczenie wychowawcze 500+.

Tabela 5. Liczba wydanych decyzji na zasiłek rodzinny oraz świadczenie 500+

Rok	Liczba wydanych decyzji na zasiłek rodzinny	Liczba wydanych decyzji na świadczenie wychowawcze 500+
2016	8 752	2 896
2017	8 585	2 614
2018	11 232	2 553

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku

3. Charakterystyka funkcjonowania podmiotów działających na rzecz rodziny

3.1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku

Ustawa o pomocy społecznej określa, że pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Ośrodek pomocy społecznej jest podstawową i koordynującą jednostką, który realizuje zadania samorządu gminnego i powiatowego z zakresu pomocy społecznej. Oprócz zadań własnych i zleconych podejmowane są także inne działania mające na celu pomoc rodzinie w sytuacji kryzysowej.

W ramach Ośrodka działa Zespół Grupowej Metody Pracy Socjalnej, która prowadzi grupy wsparcia. Poniższa tabela przedstawia ilość osób uczestniczących we wsparciu prowadzonym przez Zespół Grupowej Metody Pracy Socjalnej.

Tabela 6. Działania podejmowane przez Zespół Grupowej Metody Pracy Socjalnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku

Nazwa działania	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Grupa wsparcia „Funkcjonalna Rodzina” – cykl podstawowy	31	11	18
Grupa wsparcia Funkcjonalna Rodzina – cykl rozszerzenie	4	-	4
Grupa wsparcia „Przeciw osamotnieniu” dla rodziców osób niepełnosprawnych	19	-	-
Grupa dla osób niepełnosprawnych	-	11	3
Grupa dla opiekunów osób zależnych „Pakiet”	-	-	10
Grupa „Studycircle”	-	11	-
Klub „Mocarz” dla rodziców osób niepełnosprawnych	8	9	7
Klub osób (NIE)pełnosprawnych	-	8	12
„Srebrny Klub” dla opiekunów osób zależnych	-	-	10
Warsztaty dla rodzin z dziećmi	31	-	12
Konferencja cykliczna „Na pomoc rodzinie”	70	70	70

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku

Ponadto w Ośrodku Dział Projektów i Programów realizuje różnorodne działania mające na celu poprawę sytuacji rodzin i osób, które ze względu na trudną sytuację nie są w stanie przezwyciężyć swoimi staraniami. Realizowany jest projekt „Alternatywa II” oraz „Rybnickie mieszkania ze wsparciem, w którym działania mają na celu pomoc bezdomnym wraz z dziećmi z zaspokojeniu podstawowej potrzeby jaką jest schronienie w postaci mieszkań wspomaganych dla kobiet i kobiet z dziećmi. Innym projektem skierowanym do społeczności lokalnych obszarów zdegradowanych i peryferyjnych to projekt reWITA, który w ramach swoich działań obejmuje wsparciem rodziny i dzieci poprzez organizację różnorodnych zajęć kulturalnych, edukacyjnych, czy związanych ze spędzaniem czasu wolnego. We wszystkich projektach nacisk kładziony jest na usamodzielnienie poprzez wsparcie pro zawodowe.

3.2. Stowarzyszenie „17 –tka”

Stowarzyszenie „17 –tka” prowadzi pięć placówek wsparcia dziennego (typu stacjonarnego) oraz dwie placówki wsparcia dziennego (typu pracy podwórkowej/ulicznej). Dane przekazane przez Stowarzyszenie wskazują, że w roku 2016 pomocą objęto 290 dzieci i młodzieży, w 2017 – 305, natomiast w roku 2018 – już 335 dzieci i młodzieży skorzystało w różnorodnych form w placówkach. Dane wskazują na tendencję rosnącą.

3.3. Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy i Wspierania dzieci i Młodzieży „Uskrzydleni”

Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy i Wspierania dzieci i Młodzieży „Uskrzydleni” prowadzi trzy placówki wsparcia dziennego. Zajęcia prowadzone w Placówkach Wsparcia Dziennego skierowane są przede wszystkim do dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym. W latach 2016-2018 łącznie wsparciem objętych było 245 dzieci.

3.4. Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku

Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku w ramach swojej działalności prowadzi schronisko „Przytulisko”. Schronisko "Przytulisko" dysponuje 24 miejscami noclegowymi, przeznaczonymi dla kobiet i kobiet z dziećmi, mieszkanek miasta Rybnik, znajdujących się w kryzysie, po doświadczeniach m.in. przemocy, bezdomności, zdarzeń losowych, z powodu złej sytuacji materialnej, ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, czy w związku z klęską żywiołową lub ekologiczną. Liczba matek z dziećmi przebywającymi w schronisku przedstawia tabela 7.

Tabela 7. Liczba matek z dziećmi przebywająca w Schronisku Przytulisku w poszczególnych latach

Rok	Liczba matek	Z powodu przemocy	Z powodu bezdomności
2016	41	15	26
2017	29	10	19
2018	28	13	15

Źródło: Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku

3.5. Projekt Rybnicka Akademia Rodziny

Projekt zostaje uwzględniony w Programie z uwagi na jego zakres – skierowanie działań bezpośrednio do rodzin. W ramach projektu funkcjonuje Centrum Usług Wsparcia i Rozwoju Rodziny, w którym oferuje specjalistyczne działania na rzecz rodzin biologicznych i zastępczych. Świadczone są usługi wsparcia rodziny, jako pakiet kompleksowych usług społecznych skierowanych do rodzin oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w tym: poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne, mediacje, wsparcie prawne, działania terapeutyczne (indywidualne i grupowe), warsztaty dla rodzin i dzieci, promocja rodzicielstwa zastępczego, integracja rodzin

zastępczych, organizowanie „grup wsparcia”, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka rodzinom biologicznym, w tym poprzez usługi placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej i specjalistycznej oraz pracy podwórkowej.

VI. Cele programu

Cel główny:

Rozwijanie rybnickiego lokalnego systemu wsparcia na rzecz rodzin mających problemy z wypełnianiem swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapobieganie dysfunkcyjności rodzin w latach 2020 – 2022.

Cele szczegółowe:

1. Wsparcie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
2. Wsparcie rodzin w sytuacjach kryzysowych;
3. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji.

VII. Zadania:

L.p.	Zadanie	Realizator	Wskaźniki
1.	Prowadzenie pracy socjalnej u rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba rodzin objętych wsparciem
2.	Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny w tym z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba rodzin objętych wsparciem 2. Liczba rodzin, w których asystent zakończył współpracę z uwzględnieniem powodów 3. Liczba asystentów rodziny
3.	Podnoszenie kompetencji rodzicielskich poprzez organizowanie szkoły dla rodziców i grup wsparcia	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku, Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rybniku	1. Liczba osób objętych wsparciem
4.	Udzielanie świadczeń w ramach ustawy o pomocy społecznej dla rodzin z dziećmi	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba rodzin objętych wsparciem
5.	Udzielanie pomocy w formie świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba rodzin objętych wsparciem

6.	Udzielanie świadczeń w ramach programu Rodzina 500+	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba rodzin objętych wsparciem
7.	Promowanie działań na rzecz rodzin wielodzietnych – karta dużej rodziny	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba wydanych kart
8.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży posiłków w szkole i przedszkolu	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba dzieci objętych wsparciem
9.	Zagospodarowanie czasu wolnego w formie uczestnictwa w placówkach wsparcia dziennego i pozostałych działań profilaktycznych	Placówki Wsparcia Dziennego prowadzone przez Stowarzyszenie „17-tka”, Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy i Wspierania dzieci i Młodzieży „Uskrzydleni”	1. Liczba dzieci objętych wsparciem
10.	Zapewnienie pomocy specjalistycznej (psycholog, terapeuta, logopeda)	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rybniku, Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku, Rybnicka Akademia Rodziny, Placówki Wsparcia Dziennego	1. Liczba osób korzystających ze wsparcia
11.	Pomoc w postaci usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba rodzin objętych wsparciem
12.	Prowadzenie mieszkań wspomaganych dla rodzin z dziećmi	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba rodzin objętych wsparciem
13.	Zapewnienie schronienia w schronisku „Przytulisko” dla rodzin z dziećmi	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba rodzin objętych wsparciem
14.	Zapewnienie schronienia w domu samotnej matki – utworzenie Placówki w 20121r.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba rodzin objętych wsparciem
15.	Aktywizacja zawodowa i społeczna rodzin	Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku	1. Liczba rodzin objętych wsparciem 2. Liczba osób zaktywizowanych

VIII. Finansowanie Programu

Źródłem Finansowania 3 –letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 będą środki budżetu Miasta Rybnik, środki z budżetu państwa, lub środki pozyskane z innych źródeł zewnętrznych.

IX. Monitoring Programu:

- Gromadzenie i analiza danych dotyczących Programu
- Sporządzanie rocznych sprawozdań z realizacji Programu
- Sporządzenie Końcowego sprawozdania z realizacji Programu w roku 2023
- Planowanie ewentualnych zmian w Programie oraz wdrożenie zmodyfikowanych działań.

X. Podsumowanie:

Za koordynowanie realizacji zadań ujętych w Programie a także w dużej mierze za ich bezpośrednią realizację jest odpowiedzialny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku. Ośrodek ściśle współpracuje z pozostałymi podmiotami działającymi na rzecz rodzin z dziećmi by osiągnąć zamierzone cele. Ważna by wszystkie instytucje aktywnie włączyły się w działania na rzecz rodzin z dziećmi. Tylko wspólne podejście do problemu pozwoli osiągnąć zakładane efekty.